

Benjamin Asmussen: Den tyske besættelse af Kronborg 1940-45

Forfatteren er historiestuderende, og han har en årrække været ansat på museet med opgaver som kustode, omviser og andre formidlingsopgaver. Artiklen er den første samlede fremstilling af dette afsnit af slottets historie.

Ved indsejlingen til Øresund ligger det berømte Kronborg slot. Under den tyske besættelse af Danmark 1940-45 blev også Kronborg besat og brugt som kaserne af den tyske værnemagt. I denne artikel vil jeg give en redegørelse for forløbet af den tyske besættelse af området omkring Kronborg. Der er i litteraturen stor opmærksomhed om Kronborgs tidlige historie, især med henblik på tiden under Frederik II og Christian IV, både i den historiske og populære litteratur. Slottets nyere historie, bl.a. som kaserne og under besættelsen, er ikke belyst tilstrækkeligt, og det kan bl.a. ses i de guidebøger, der sælges i slottets Velkomstcenter. Hverken i den nyeste¹ eller den næstnyeste² guidebog er den tyske besættelse af slottet nævnt.

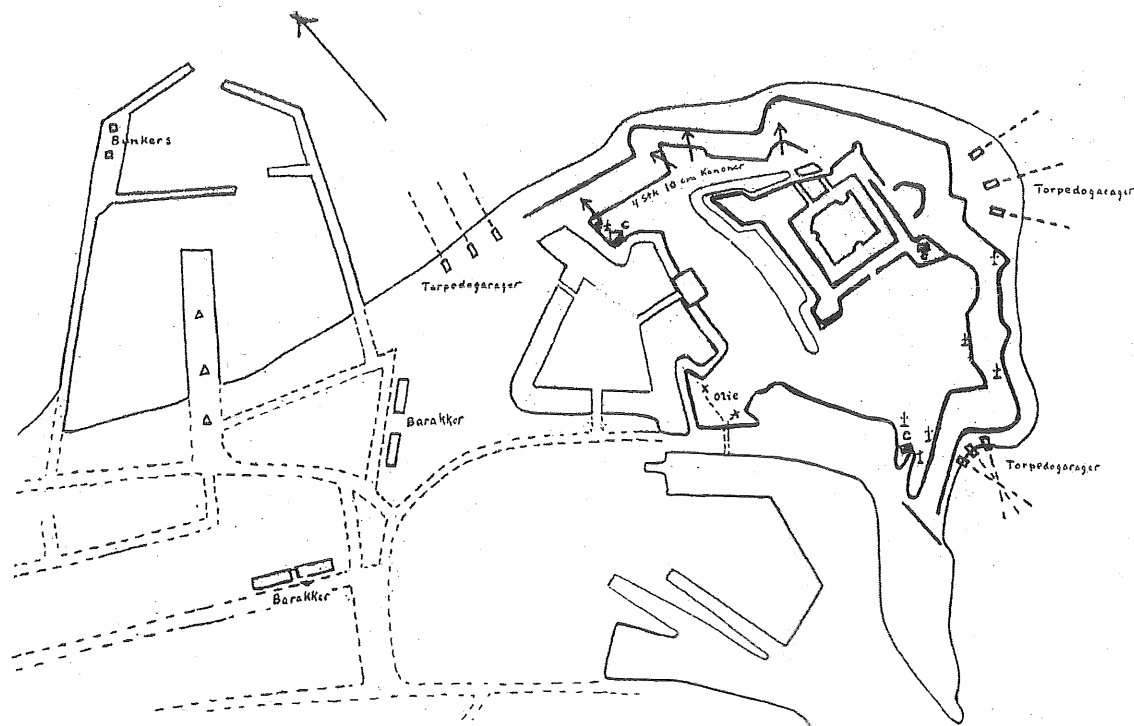
Efter besættelsen blev den påstand fremsat, at tyskerne var kommet til Kronborg for at bruge slottets værdi som historisk monument til at sikre sig bag. Den påstand vil jeg diskutere og herunder analysere Kronborgs militære værdi og desuden berøre Øresunds strategiske betydning

under krigen. Samtidig vil jeg analysere faren for slottets beskadigelse under krigen fra allieret og tysk side. Som baggrund for det efterfølgende vil jeg først kort ridse Kronborgs tidligere historie og strategiske betydning op.

Når der i det efterfølgende refereres til Kronborg, skal det præciseres, at der ikke udelukkende menes selve slottet, men hele området afgrænset af den yderste voldgrav og havnen

Kronborgs historie

Før Kronborg blev bygget, stod der på pynnten ud i sundet galger til skræk og advarsel for sørøvere i Øresund³. Senere, under Erik af Pommerns regeringstid i 1420'erne, byggedes borgen Krogen, primært for at håndhæve den nyindførte Øresundstold, der var en skat på alle skibe, der sejlede igennem Sundet. Op igennem 1500-tallet udbyggedes Krogen gradvist, indtil det færdisombyggede kompleks i 1580'erne blev omdøbt til Kronborg. Under svenskekrigen i 1658, blev slottet for første gang besat og blev kraftigt beskadiget. Kronborg ophørte derefter med at være kongebolig og blev i stedet kaserne for bl.a. Helsingør Garnison, og der blev indrettet kaserne i bygninger inden for voldene. Selve slottet blev senere taget i brug til indkvartering af sol-

Kort over de tyske anlæg på Kronborg tegnet kort før befrielsen. Stregerne med prikker på hver side symboliserer 20 mm luftværnskanoner.
 (Generalkommandoen, 12.5.1945: Oversigt over de af den tyske værnemagt udførte Befæstningsanlæg i Danmark, Det kongelige Garnisonsbibliotek)

*Map of the German installations at Kronborg drawn shortly before the liberation of Denmark. The lines with dots on each side symbolise 20 mm anti-aircraft guns.
 (The General Command, May 12th 1945: Outline of the fortifications built by the German Armed Forces in Denmark, Royal Garrison Library.)*

dater, og slottets store rum blev inddelt i mindre lejligheder. Fra 1924-38 gennemgik slottet en omfattende restaurering, der bl.a. skulle ændre slottet fra soldaterbolig til kongeslot. De store rum blev genoprettet, men den prægtige indretning, der havde været tidligere, blev ikke genskabt.

I 1940 var Kronborg endnu kaserne. Her holdt Helsingør Garnison til om end i en

noget amputeret udgave, idet der kun var få soldater tilbage i garnisonen, der formelt blev opløst i 1922. De sidste soldater forlod dog først Kronborg i 1991. Deres primære opgave var at bemane flagbastionen og kippe med flaget for forbigående orlogskibe og andre skibe, der hilste på Kronborg. De skulle endvidere bemane de få gamle kanoner, der endnu stod på

Flagbastionen, salutere ved passende lejligheder, og desuden åbne og lukke slottet for offentligheden hver dag.

Fodfolkets Kornet- og Løjtnantsskole lå i bygningerne inden for voldene tæt ved slottets inderste voldgrav. På slottets første sal lå Handels- og Søfartsmuseet, der blev oprettet med udstillingslokaler på slottet i 1915. På Helsingborg Ravelin havde museet kontor for sine få ansatte. Slottets daglige administration blev varetaget af Slotsforvaltningen, der også holdt til inden for voldene.

Øresund og Kronborgs strategiske betydning før 2. verdenskrig

Kronborg ligger ved indsejlingen til Øresund og ved den korteste og letteste indsejling til Østersøen.⁴ Da slottet blev bygget i 1500-tallet, var det en meget vigtig position for den danske krone at beherske, det var vigtigt at vise det for omverdenen. Med fæstningen Kårnan i Helsingborg, på den dengang også danske side af Øresund, virkede Sundet umiddelbart velbefæstet. Igennem århundrederne steg tolden, og for at forhindre, at skibe blot i stedet sejlede gennem Lille- eller Storebælt, indførtes samtidig en Strømtold efter samme princip i disse farvande. I Storebælt findes adskillige skær, der endnu i dag udgør en fare for skibsfarten. Fra dansk side gjorde man intet for at oplyse om vilkårene for besejling af Storebælt, og søkort blev anset som værende en statshemmelighed op igennem 1700-tallet. Først i begyndelsen af 1800-tallet, da en britisk flåde målte Storebælt op, begyndte ruten at blive et alternativ til Øresund.

I begyndelsen af 1900-tallet blev skibene så store, at Øresunds ringe dybde begyndte at blive et problem. Fra svensk side uddybede man derfor sejlrenden Flinterenden til 7 meter, men det gav til gengæld betænkeligheder fra dansk side angående forsvaret af København, da større krigsskibe nu kunne komme ind i sundet. I 1923 prioriterede man alligevel handelssøfarten over forsvarshensyn og uddybede sejlrenden Drogden til 8 meters dybgang for at kunne tiltrække større skibe til Københavns havn⁵.

Under 1. verdenskrig, da fronterne på land var blevet låst fast, var der fra britisk side planer om sende flåden sammen med en landgangsstyrke af sted gennem Sundet og Bælterne til landsætning på Den tyske Østersøkyst. Planen blev som bekendt aldrig til noget, men den tyske flådes ledelse var klar over, at Tysklands nordkyst var sårbar. Den tyske kommandant over Højsøflåden udtalte efter krigen, at en britisk flåde kombineret med en russisk landgang ville have kunnet indtage Pommern og senere Berlin⁶, hvilket kunne have fremtvunget en hurtig overgivelse og afslutning på krigen.

Besættelsens forløb

Den 8. april 1940 om aftenen fik garnisonskommandanten, oberst Permin, ordre om at gå i forhøjet beredskab, og alt mandskab fik forbud mod at bevæge sig uden for slottets område⁷. Næste morgen kl. 06.05 indløb en alarmordre, og mandskabet blev samlet og gjort klar til afmarch og eventuel indsats. Den spænding, der måtte have været, blev dog kort, for allerede kl. 7 kom

der ordre om ikke at gøre modstand. Umiddelbart efter sås tyske flyvemaskiner over Helsingør. Der var rygter i garnisonen om, at et kompagni skulle have taget færgen til Sverige⁸. Garnisonen i Roskilde under ledelse af oberst Bennike havde besluttet at opgive kampen i Danmark og i stedet tage til Sverige og fortsætte kampen der.⁹ Staben med regimentschefen ankom først og tog færgen KRONBORG til Helsingborg kl 10.05. Det første kompagni, der ankom lidt senere, blev mødt af en officer fra Kronborg, der beordrede dem til at marchere til slottet. Der diskuterede man, hvorvidt man skulle tage til Sverige eller ej, men hele kompagniet meldte sig frivilligt til at tage med. Kompagnichefen, der angiveligt var nazist, modsatte sig dog, at kompagniet skulle tage til dertil, men han fik frataget sin kommando af en af delingsførerne¹⁰. Ved Helsingør havn gik det meste af kompagniet om bord på opmålingsfartøjet FREJA, der fragtede dem til Helsingborg sammen med bl.a. tre kornetelever fra Kronborg. I Sverige blev de alle interneret og blev efter nogle måneder sendt tilbage til Danmark igen.

Det første, man på Kronborg så til tyske tropper, var den 9. april kl. 22.15, da et tysk kompagni ankom til Helsingør fra Hille-rød, og den tyske kaptajn meldte sig til garnisonskommandanten. Det ser dog ud til, at det foregik fredeligt, for kort tid efter blev det tyske kompagni indlogeret på et vandrehjem lige uden for Helsingør. Samme nat blev flagstangen på Flagbastionen fjernet, sandsynligvis af de danske soldater, fordi den skulle til reparation!¹¹ Flagstangen kom først op igen efter befrielsen.

Allerede næste dag flyttede kornetsko-lens elever til Næstved, og den 11. april overtog de tyske styrker indkvarteringsfaciliteterne¹² uden for den inderste voldgrav.

Fra slotsforvaltningens side begyndte man straks efter besættelsen at forberede sig på det værste. Der udarbejdedes bestemmelser for beredskabet ved et eventuelt bombeangreb, og der blev placeret en alarmeringspost på toppen af Kanontårnet¹³. På museet satte man enkelte værdifulde genstande i luftværnskældre¹⁴. Museets besøgstal faldt kolossalt, da folk troede, at både museet og slottet var lukket på grund af den tyske besættelse. De få gæster, der endelig kom, blev endvidere skræmt væk af de tyske vagtposter ved den yderste bro¹⁵. Da museets direktør, Knud Klem, frygtede, at der ikke engang ville være penge til lønninger i de kommende måneder, påbegyndte han en reklamekampagne i bl.a. de landsdækkende aviser for at trække folk til¹⁶. Ikke desto mindre faldt museets besøgstal for sommeren til under en tredjedel i forhold til 1939. Til gengæld kom repræsentanter for den tyske værnemagt på besøg på museet. Den nyankomne tyske kommandant besøgte museet en lille måned efter besættelsen¹⁷, og den øverstbefalende for den tyske flåde i Danmark, Marinebefehlshaber Admiral Dänemark, kom på besøg med flere officerer et par måneder senere. Admiralen, Mewis, var så begejstret for besøget og rundvisningen af direktør Klem, at han skrev et takkebrev til museet¹⁸. Man kan forestille sig, at der har været en gensidig forståelse mellem de to gennem deres fælles maritime tilhørsforhold.

I løbet af 1940 skete der flere ændringer på Kronborg. Der blev opsat en sirene til luftalarmering, og kasematterne blev indrettet som beskyttelsesrum for både de tyske tropper og de ansatte ved de forskellige institutioner¹⁹. Uden for kornetskolens bygning blev der opsat en flagstang til det tyske flag²⁰, og bl.a. ved den yderste bro opstilledes tyske skilderhuse²¹. På de yderste volde blev der opstillet 20 mm anti-luftskyts, sandsynligvis fire eller fem kanoner. To eller tre var placeret på træårne²² for at hæve dem så højt som muligt over terrænet og give dem frit skud, mens to andre var gravet ind i volden ved stranden²³.

I løbet af 1941 blev den tyske disciplin øjensynligt forringet, og der blev klaget fra dansk side over affald, som flød i voldgraven, affaldsdynger, der lå uden for husene, og vinduer, der var smadrede²⁴. En badebro blev stjålet og brændt til opvarmning af stuerne, hvilket fik den danske forbindelsesofficer til at tørne sammen med den tyske kommandant²⁵. Sikringerne gik ofte, da der på mange af de tyske stuer blev tilsluttet radioer og kogeplader, og det kunne elnettet ikke klare²⁶. Undervejs gennem besættelsen skete der en del udskiftninger af de tyske tropper. Ifølge garnisonskommandantens dagbog foretoges selve besættelsen af et regulært infanteriregiment, som senere blev afløst af et landstormskompagni, dvs. tropper af ringere kvalitet. Indtil november 1942 blev de tyske tropper udskiftet yderligere to gange. Man kan forestille sig, at opgaverne på Kronborg har været brugt som rekreerende tjeneste for kamptrætte tropper, hvilket også ville

I Kronborgs volde var indbygget tre garager, der hver husede tre torpedoer til angreb på skibe. Bemærk, hvordan portene er malet, så de ligner de omgivende kampesten. I baggrunden ses en trækonstruktion, hvorpå der stod en luftværnskanon hævet over det omgivende terræn og bevoksning for at give den frit skud.
(Helsingør Bymuseum)

*There were three garages built into the ramparts of Kronborg and each of them housed three torpedoes for attacking ships. Notice how the gates are painted so they resemble the surrounding granite boulders. The wooden construction visible in the background was used for an anti-aircraft gun, which stood elevated over the surrounding terrain and plant growth in order to give it an unobstructed shot.
(Elsinore City Museum)*

forklare den til tider pudsige opførsel blandt soldaterne. Tropper fra den tyske krigsmarine var også indkvarteret på slottet først fra marts 1941, da der kortvarigt stationeredes motortorpedobåde i Helsingør havn. Tre måneder senere blev forsvaret af indsejlingen til Øresund forstærket med tre ubåde, hvis 125 mands store besætning også indkvarteredes på Kronborg.

Øjensynligt blev der ført kontrol med institutioner i Helsingør fra den danske garnisonskommandant på Kronborg. Efter at garnisonskommandanten havde læst juninummeret 1940 af *Grænsevagten*, der var et sønderjysk tidsskrift redigeret af Dansk Samling-sympatisøren Vilhelm la Cour, bad han bladet om aldrig mere at sende ham eller nogen af hans undergivne flere numre²⁷. Øjensynlig var han ikke alene i sin kritik, for nogle måneder senere meddelte han generalstaben,²⁸ at ingen myndigheder, biblioteker eller foreninger i Helsingør abonnerede på tidsskriftet. Hvordan, det er blevet kontrolleret, er ikke til at sige, men det virker besynderligt, at der fra en militær garnisons side føres kontrol med, hvilke tidsskrifter civile institutioner læser. En ordre herom til garnisonskommandanten er ikke fundet, men han var flere gange i København af tjenstlige årsager²⁹. *Grænsevagten* blev senere forbudt, men først i februar 1941, fordi man fra dansk side var bange for, at det ville provokere den tyske værnemagt.

I oktober 1942 blev der stillet krav fra den tyske garnisonskommandant om, at alle bygninger, der endnu var til rådighed for de danske militære myndigheder på stedet, blev overgivet til de tyske tropper³⁰. Den 5.

november 1942 forlod garnisonskommandanten Kronborg sammen med de fleste af sine mænd, og kun tre fik lov til at blive tilbage af praktiske årsager.

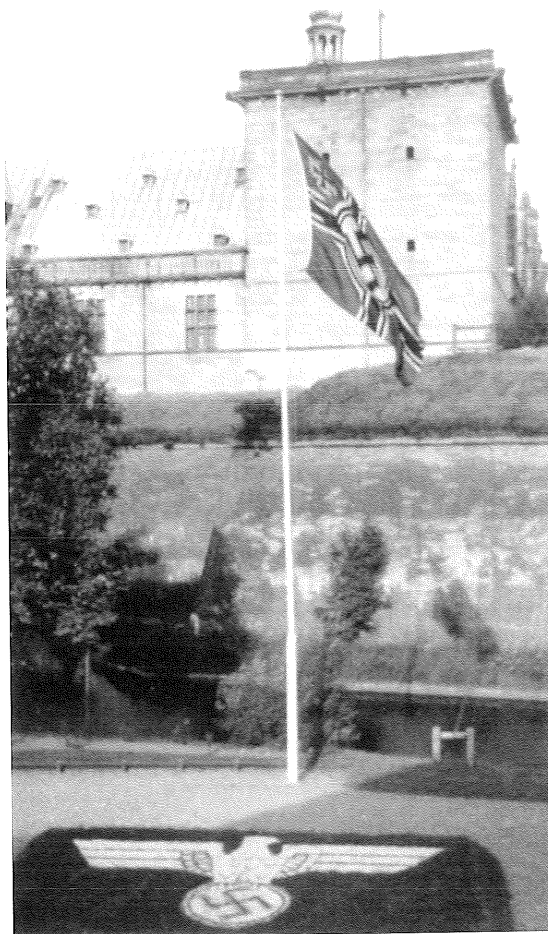
Hvad der foregik på slottet i 1943 henligger delvist i mørke, men det vil nok være muligt at kaste mere lys over det, når Slotsforvaltningens arkiv bliver tilgængeligt på Rigsarkivet. Under alle omstændigheder var der næppe de store uroligheder omkring den 29. august 1943 på Kronborg, da der ikke var flere danske tropper tilbage at internere.

I oktober 1944 forstærkedes bevæbningen af Kronborg, da der i udgravede positioner på voldene blev opstillet fire 88 mm kanoner af en type, der både var effektiv som antiluftskys og mod skibe. Helt nede i vandkanten blev der tre steder på Kronborgpynten udgravet torpedogarager i volden, hvor der i hver blev opstillet tre torpedoer. Torpedoerne kunne styres ved hjælp af en ledning, de slæbte efter sig. Derved kunne de styres fra en kommandopost i nærheden til deres mål³¹. Torpedobesætningen på 60 mand blev sandsynligvis indkvarteret på Kronborg. Samtidig blev der bygget en forsvarsring med pansergrave og pigtråd uden om byen, til hjælp ved forsvaret af denne i tilfælde af en tysk tilbagetrækning³².

I februar 1945 blev adgangen til Kronborg lukket for civile³³. På Handels- og Søfartsmuseet var man bekymret for, hvad der ville ske med museets genstande, når der ikke længere var kustoder til at passe på dem. Den tyske kommandant var heldigvis forstående over for dette, og han skrev endda, at »*Wie schmerzlich der Verlust*

*solcher unersetzlichen Werte ist, wissen wir Deutsche aus eigener Erfahrung zu gut.*³⁴ Han ville derfor gerne hjælpe, men alt skulle fra da af foregå gennem de tyske vagter på stedet. Museets kustoder fik lov til fortsat at passe på udstillingen, og de tyske tropper blev forment adgang til museet. Mange genstande var dog allerede evakueret til et rum i stueetagen, der efterfølgende blev til-muret for at beskytte mod eventuelle sprængstykker ved et angreb på slottet³⁵. Slotskirkens store gotiske vinduer var nogle måneder tidligere ligeledes blevet muret til for at beskytte det gamle inventar³⁶. Enkelte særlig værdifulde museumsgenstande blev opmagasineret hos private i og omkring Helsingør. Da museet også måtte undvære sine kontorfaciliteter på Helsingborg Ravelin, flyttedes kontoret i stedet hjem til direktør Klem.

Henimod besættelsens ophør diskuteredes det, hvordan Den danske Brigade skulle indsættes i Danmark. Frihedsrådet ville gerne have den til at gøre landgang i Helsingør, og man mente, at det ville være en stor fordel med et brohoved før landgangen³⁷. Det skulle bl.a. bestå af modstandsgruppen BOPA, der skulle storme de tyske fartøjer i Helsingør havn og samtidig angribe den tyske garnison på Kronborg. Efter en rekognoscering den 29. april 1945 konkluderede de lokale modstandsledere dog, at aktionen mod Kronborg i bedste fald var tvivlsom, da der på volden var opstillet maskingeværer og 20 mm kanoner, og den blev da heller ikke til noget. Det er ganske forståeligt, for selvom Kronborg som militær fæstning var forældet, ville dets voldgrave og bastioner virke glimrende mod et

Det tyske flag vajende foran den tidligere Kornet- og Løjtnantsskole, den nuværende administrationsbygning for Handels- og Søfartsmuseet. (Fra Frederiksborg Amt – Årbog 1985)

The German flag flying in front of the former Training School for Cornets and Lieutenants, which is now the administration building of the Danish Maritime Museum. (From the 1985 year book of Frederiksborg Amt (County)).

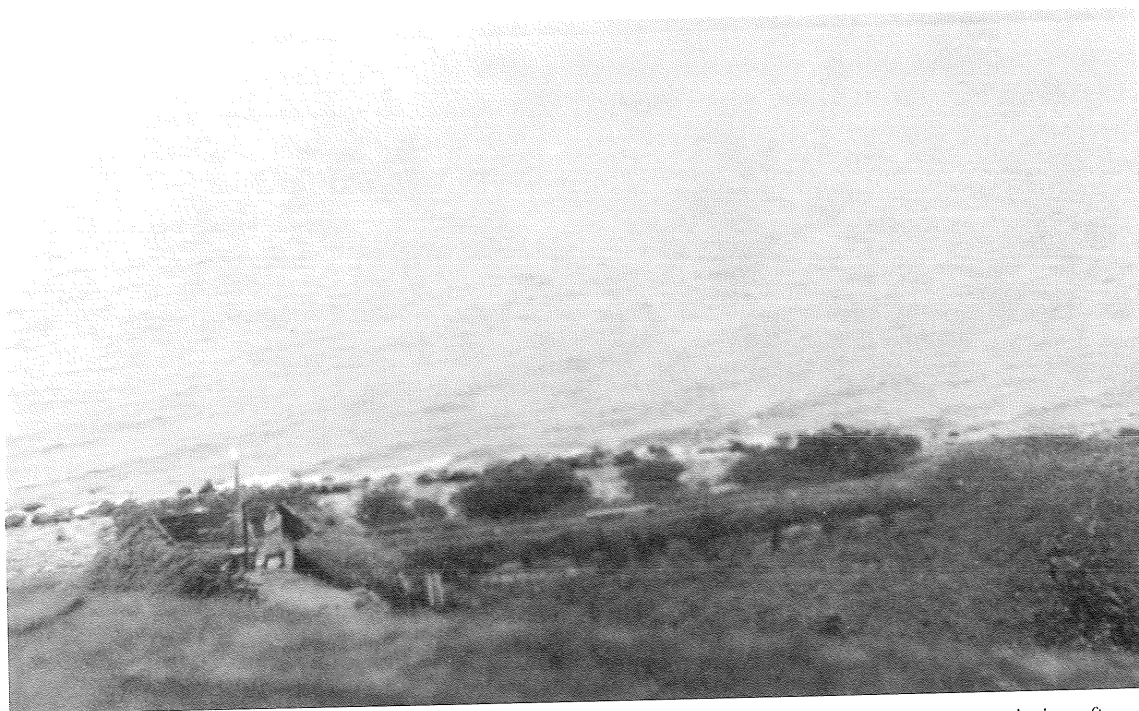
angreb af letbevæbnede civile. Efter besættelsen affødte idéen om en storm af Kronborg en del diskussion, og fra flere sider blev det hævdet, at det primære formål var at få ryddet BOPA af vejen, så det ikke ved besættelsens ophør ville være en magtfaktor.

Da værnemagtens snarlige kapitulation var åbenlys, var der bekymring for, hvordan de tyske tropper på slottet ville forholde sig. Den 30. april 1945 kontaktede Helsingørs borgmester derfor den tyske kommandant for at sikre sig, at en tysk tilbagetrækning ville forløbe uden vold. Det fik han udvirket gennem et møde den 2. maj, hvor det blev erklæret, at der ikke ville være noget postyr, medmindre de tyske tropper blev provokeret eller angrebet³⁸. Dette var en forudseende manøvre fra borgmesterens side, for hvad han ikke kunne vide var, at der netop i de samme dage var diskussion mellem bl.a. den nye tyske statsleder storadmiral Dönitz og de tyske øverstbefalende for Danmark og Norge om, hvorvidt man skulle fortsætte kampen i disse lande for at give de tyske flygtninge i øst tid til at nå over til den vestallierede del af det erobrede Tyskland³⁹.

Ved besættelsens slutning forholdt de tyske tropper på Kronborg sig i ro på trods af landsætningen af den danske brigade fra Sverige. Fra den tyske øverstbefalende i Danmark general Lindemann var der erklæret våbenhvile fra d. 8. maj 1945 kl. 8, og de tyske tropper fik ordre til at holde sig i deres stillinger eller på deres kaserner. Den 15. maj kunne den danske garnisonskommandant overtage kasernen igen efter den var blevet rømmet af de tyske tropper⁴⁰. Dagen før havde garnisonskomman-

danten været på inspektion sammen med slotsforvalteren, en lokal leder af modstandsbevægelsen og nogle tyske marineofficerer. Bygningerne uden for volden var meget beskidte og slidte, og mange steder på kasernen og i kasematterne var opbevaret store mængder ammunition. Den blev bevogtet af tyske marinesoldater, indtil bevogtningen kunne overtages af britiske soldater. Adgangsvejen til Kronborg blev bevogtet af modstandsfolk, men garnisonskommandanten ville gerne have den overtaget af politiet, da han fandt bevogtningen »ret illusorisk«⁴¹. Derudover blev der klaget fra museet over at »*Situationen har affødt et Slags Arbejder- og Soldaterraad, som til alle – Slotsforvalter iberegnet – udsteder Passersedler til Kronborg*«⁴², hvilket også må have generet garnisonskommandanten.

Mange steder var der efterladt våben og ammunition i store mængder. På voldene var efterladt fire 88 mm luftværnskanoner, samt i hvert fald fem 20 mm luftværnskanoner. Foran selve slottet, sandsynligvis ud mod vandet, var opstillet et »lytteapparat«⁴³. Desuden var der bl.a. andre steder inden for voldene opmagasinet 92 kanoner og 82 pansernæver,⁴⁴ som er et håndvåben til brug mod kampvogne. Det er dog sandsynligt at de mange ekstra kanoner og pansernæverne er blevet losset fra skibe i Helsingør havn inden afsejling til Tyskland.⁴⁵ I strandkanten både ved Kronborg og mod vest ved Grønnehave lå torpedorum, og der var opført barakker til mandskabet. Under taget på Kornetskolen havde tyskerne indrettet fængselsceller, hvornår disse blev indrettet er ikke til at sige, men de bærer i hvert fald præg af at være blevet brugt.⁴⁶

To tyske soldater bemander en luftværnskanon på stranden foran Kronborg. Billedet er taget af Handels- og Søfartsmuseets kustode i 1944 og nogle år efter besættelsens ophør skænket til museets billedarkiv.
(H&S 844:49)

*Two German soldiers manning an anti-aircraft gun on the beach in front of Kronborg. The picture was taken by a museum assistant from the Danish Maritime Museum in 1944 and was donated to the museum's picture archives a few years after the occupation.
(DMM 844:49)*

Ved sommerens udgang ser forholdene ud til at have normaliseret sig i nogen grad, for i hvert fald svares der bekræftende fra garnisonskommandanten på et brev fra en Viggo Harslund, der spørger, om det nu igen er muligt at fiske fra Kronborgs strand.⁴⁷

På Handels- og Søfartsmuseet havde man udnyttet tiden uden offentlig adgang til udstillingsarealerne til at forberede en ny-

opstilling af samlingen, der åbnede igen for offentligheden i juni 1946. Ved åbningen blev afholdt et lotteri for at forbedre museets økonomi, og her brugte man endda genstande fra samlingen til at belønne sælgerne af lodsedler.⁴⁸

Beskyldning, klage og svar

I Handels- og Søfartsmuseets årbog 1946 findes en oversigt over besættelsens forløb

ud fra museets synsvinkel. Heri nævnes det, at den tyske belægning af området blev udvidet, og »*Da det utvivlsomt skete med den Beregning at gardere sig ved Hjælp af det Hensyn til Slottes historiske Værdi, som man kunde forvente, at Tysklands Fjender vilde vise, maa denne Handling forekomme os særlig gemen.*«⁴⁹ Man mente altså, at Kronborg blev benyttet som dækning, og at det bl.a. var blevet valgt som opholdsted for de tyske tropper, fordi man ikke fra tysk side regnede med, at de allierede ville bombe det gamle slot. En lignende opfattelse fandtes også andre steder i samtiden. I billedværket *Den Danske Kamp*, udgivet i 1945, ses et billede af tyske lastbiler parkeret foran Budolfi Kirke i Aalborg. Billedteksten lyder »*Saaledes bar tyskerne sig ad under Luftalarmerne. Trods alle Goebbels Forsikringer om, at Englænderne kun sendte deres Bomber mod Hospitaller, Børnehjem og Kirker, fandt de tyske Soldater alligevel alle de tre Steder tilstrækkelig sikre til Parkering af deres Lastbiler, Artilleri, og Ammunitionsvogne. [...]*«⁵⁰

Slotsforvaltningen var også bekymret for slottets sikkerhed på grund af det opstillede skyts. Via det danske udenrigsministerium modtog den øverstbefalende for de tyske tropper i Danmark en klage fra Slotsforvaltningen om, at man var bange for, at det opstillede skyts ville tiltrække britiske bombeangreb. Fra tysk side svarede det, at »*Da es sich um leichte Flak handelt, kamen die Geschütze als Anziehungspunkt für englische Fliegerangriffe kaum in betracht.*«⁵¹ altså at da det kun drejede sig om let skyts, kom Kronborg ikke i betragtning som tiltrækningspunkt for britiske fly. Overraskende nok står der endvidere, at »*dass eine andere Auf-*

stellung nicht möglich sei, zumal die Geschütze seinerzeit in Einvernehmen mit den zuständigen dänischen Dienststellen dort aufgestellt wird.« altså at skytset oprindeligt var opstillet i overensstemmelse med det danske tjenestested, hvilket må være Helsingør Garnison. Om det er korrekt, er svært at sige, men i hvert fald havde den danske forbindelsesofficer i Helsingør ført forhandlinger med de tyske tropper på stedet om skytsets placering⁵². Han fremførte senere, at forhandlingerne havde været nyttesløse, for det første, fordi tyskerne ikke ville rykke deres skyts den mindste smule på trods af, at han argumenterede for at få dem flyttet længere væk fra slottet. For det andet, fordi »*[skytset] var af en model, som ikke kunne nå at ramme de forbigående eskadriller i den højde, de fløj.*«⁵³ Om han her tænker på højt- eller lavtflyvende fly, er ikke til at sige, men da det sandsynligvis var hurtigt skydende 20 mm, kanoner der var tale om⁵⁴, må man formode, at han mente i høj flyvehøjde. Det var nemlig sværere at beregne sigtet ved et direkte skud med 20 mm kanonerne i modsætning til de større luftværnskanoner med eksploderende granater, der blot skulle ramme i nærheden af flyet. Sådanne kanoner blev som sagt først opstillet på Kronborgs volde i slutningen af 1944.⁵⁵

Øresund og Kronborgs strategiske betydning under 2. verdenskrig

Ved 2. verdenskrigs udbrud i 1939 var Øresund stadig et meget vigtigt farvand. For Tysklands vedkommende var der især to faktorer, der spillede ind. Den første og vigtigste var muligheden for at komme ud af Østersøen og engagere den britiske flåde.

Var den tyske flåde først ude af Østersøen kunne den med større frihed selv vælge, hvordan den skulle møde den britiske, og ved en invasion kunne den bruges til at falde Storbritannien i ryggen og muligvis påvirke det neutrale Irland, hvor der blandt mange herskede stærke anti-britiske følelser.

Den anden og senere meget vigtige faktor var adgangsvejen til Norge og dets råstofressourcer. En besættelse af Norge ville ud over ressourcer også give adgang til flere atlantehavshavne, oven i købet tæt på Storbritannien.

Ved krigens start var Danmark ganske samarbejdsvillig med Tyskland, og det blev ikke fra tysk side anset som værende nødvendigt at besætte Danmark for at sikre fri passage til verdenshavet. Man mente, at det tyske luftvåben var tilstrækkeligt overlegent til at kunne dominere farvandene ud for Tyskland. For en sikkerheds skyld minerede man de sydlige del af Bælterne og Sundet ved krigens start i september 1939. To måneder senere blev det fulgt op af en tilsvarende dansk minering i den nordlige del af Bælterne og Sundet efter pres fra Tyskland.

På trods af enigheden fra tysk side om, at omkostningerne ved en besættelse af Danmark var for store, pressede både den tyske marine og luftvåben alligevel på for at få besat Danmark i forbindelse med angrebet på Norge i 1940. For luftvåbnets vedkommende var det for uhindret at kunne benytte Aalborg lufthavn, og flåden ville sikre sig absolut fri bevægelighed gennem Sundet og Bælterne samt muligheden for at kunne forstærke minering af kystforsvaret. Betyd-

ningen af Helsingør kan også ses i et lille skrift, den tyske generalstab udsendte kun tre dage før besættelsen. Heri står der, at Helsingør er det vigtigste punkt i Øresund på grund af havnen og overfarten til Sverige.⁵⁶

Ved det tyske angreb på Sovjetunionen i juni 1942 blev udsejlingen af Østersøen tilagt endnu større betydning. Der blev opstillet et hærkystbatteri i Helsingør bestående af 105 mm kanoner. Det blev primært gjort for at bekæmpe en eventuel sovjetisk flåde, der måtte forsøge at bryde ud af Østersøen. Allerede om efteråret blev de dog flyttet til den jyske vestkyst.⁵⁷ Enkelte skibe blev også sat til at bevogte udsejlingen, men da den sovjetiske flåde ikke fik herredømmet i Østersøen, blev beredskabet nedsat igen, for at materiellet kunne benyttes andetsteds.

Efter en rolig periode begyndte man igen fra tysk side at nære større interesse for det danske område, nemlig på grund af frygten for en allieret invasion. I november 1943 blev Danmarks strategiske status opgraderet på grund af frygten for en allieret invasion i Nord- og Vesteuropa,⁵⁸ og der blev ført flere tyske tropper til Danmark. Efter den allierede landgang i Normandiet i juni 1944 var der fra tysk side stadig frygt for en allieret landgang i Danmark. Den tyske flåde satte derfor kort efter ekstra fokus på Kattegatområdet og oprustede langs kysterne, også i Nordsjælland. I august 1944 udtalte storadmiral Dönitz, at forsvaret af Danmark og adgangen til Østersøen var afgørende, og at beredskabet derfor skulle forhøjedes.⁵⁹ 29 kystbatterier skulle opstilles, og i slutnin-

gen af 1944 var de fleste blevet opført på Kattegatkysten,⁶⁰ der ellers ikke var blevet brugt mange ressourcer på at forsvare.

Også for den britiske og den sovjetiske flåde var Øresund af vital betydning. Fra britisk side var man interesseret i at kunne hindre den tyske flåde i at sejle ud på verdenshavet og derved selv være i stand til at vælge slagplads. For den sovjetiske flåde var det derimod af stor betydning at kunne komme ud af Østersøen, da de eneste øvrige havne, der vendte mod øst, lå langt mod nord ved Polarhavet, der ofte fryser til.

Fra dansk side havde Øresund en anden betydning. Undervejs i besættelsen fik mange danskere behov for at gå under jorden, og her var det sikreste at rejse til det neutrale Sverige. Efter den 29. august 1943 fulgte mange danske officerer med for bl.a. at organisere det stigende antal danskere derovre militært. Endelig var Sundet af stor betydning for de danske jøder, der nåede at flygte i dagene før og efter den store jødeaktion natten mellem den 1. og 2. oktober. Man regner med, at i alt ca. 7.000 jøder nåede at flygte til Sverige over Sundet, der ikke var overvåget af den tyske krigsmarine før efter flugten.⁶¹

Mål i nærheden af slottet

Især tre mål i nærheden af slottet kunne tiltrække sig allieret opmærksomhed: færgeruten, den tyske skibsfart mellem Tyskland og Norge og endelig Helsingør skibsværft.

Færgeruten Helsingør-Helsingborg blev bl.a. benyttet til tyske transportere til Norge og Finland, og dem ville briterne gerne have sat en stopper for. Først ved hjælp af minering fra luften og senere ved hjælp af

direkte angreb. I en rapport fra det britiske Air Intelligence 3, der hørte under Air Ministry, diskuteres det, om man skulle foretage luftangreb mod færgerne, men det konkluderes, at fordi de var så små mål, var det for usikkert, og at der var andre mål inden for samme afstand, der ville være mere givende. I stedet anbefaledes det, at der indsattes specialstyrker for at sabotere dem. Muligvis gjorde man brug af denne anbefaling, for i hvert fald blev der i august 1942 kastet specialstyrker ned for at sabotere forbindelsen, men det mislykkedes, da sprængstofferne gik tabt.⁶² I juni 1941 var det danske kystpoliti begyndt at overvåge færgeruten Helsingør-Helsingborg. Det gjorde man både for at komme den illegale trafik til Sverige til livs, men også for at forhindre en eventuel sabotage.⁶³ Færgeruten forblev i drift under hele besættelsen, først med to færger, men senere kun med en.

De danske farvande blev nogle af de mest minerede i 2. verdenskrig. Allerede få dage efter besættelsens start begyndte den britiske Bomber Command at udlægge miner fra luften for at hindre den tyske skibsfart til Norge, især da kampene om Norge endnu stod på.

Den tyske skibsfart mellem Tyskland og Norge blev i krigens slutning et vigtigt bombemål for den britiske Coastal Command af tre grunde.⁶⁴ For det første på grund af overførslen af tropper fra Norge til de hårdt trængte øst- og vestfronter. Over 200.000 tyske soldater befandt sig i Norge og skulle efter planen overføres til selve Tyskland. For det andet for at ramme de tyske ubåde, der søgte fra Frankrig til

Flagbastionen på Kronborg. Det ses tydeligt, at flagstangen er taget ned, og at de gamle kanoner er blevet opmagasineret. I baggrunden kan anes en luftværnskanon. Billedet er taget af Handels- og Søfartsmuseets kustode i 1944. (H&S 841:49)

Flag bastion at Kronborg. It can clearly be seen that the flagpole has been taken down and that the old canons have been put into storage. In the background one can just make out an anti-aircraft gun. The picture was taken by a museum assistant from the Danish Maritime Museum in 1944. (DMM 841:49)

Norge efter Frankrigs befrielse, og for det tredje for at stoppe den strøm af råvarer, der gik fra Norge til Tyskland. I takt med at det tyske rige svandt ind henimod krigens slutning fik Norges råvarer større betydning. I krigens sidste afsnit blev der tillige placeret flere tyske skibe og fly i Danmark, da man fra tysk side regnede med, at efter-

som Danmark var blevet anerkendt som allieret, ville der næppe blive bombet i samme grad som i Tyskland.

Endelig var der Helsingør værft ved havnen umiddelbart uden for slottet, hvor der udførtes adskillige reparationer og ombygninger for værnemagten. Især de vigtige flydemagneter, der var beregnet til at rydde

farvande for søminer, blev der bygget mange af. Værftet blev da også udsat for sabotage fra dansk side. I vinteren 1942/43 blev der arbejdet på et tysk skib, og da en værftsarbejder forsøgte at sabotere skibet ved at montere en bombe i bunden, gik den af og slog ham ihjel.⁶⁵

I februar 1943 gjorde den tyske marine opmærksom på, at der ved tre af de store skibsværfter i Helsingør, Odense og Nakskov, var behov for tre svære antiluftskyt-batterier til hver.⁶⁶ Henvendelsen var en reaktion på bombardementet af B&W i København i januar 1943, og ser man på de britiske planer, var der god brug for dem, især i Helsingør. I en efterretningsoversigt fra RAF fra september 1940 var man opmærksom på, at især skibsværfterne B&W og Helsingør Værft reparerede skibe for tyskerne.⁶⁷ I en anden rapport fra det britiske Air Intelligence 3 fra oktober 1942 blev det fremhævet, at Helsingør havn med færgelejerne samt stationen var vigtige mål ved en eventuel bombing.⁶⁸ Her tænkes nok både på skibsværftet, som lå i havnen, men måske også på de torpedobåde, der et år forinden havde været stationeret, samt de ubåde, der endnu var stationeret. Man kan forestille sig, at der har været en vis træghed i oplysningernes vandren opad i systemet. I slutningen af 1944 blev værftet besat af værnemagten,⁶⁹ hvilket nok skal ses i sammenhæng med opstillingen af svært antiluftskyt på Kronborg. Arbejdet fortsatte, men under streng tysk kontrol.

Legitimitet

Omkring 1800-tallets slutning begyndte stormagterne at gå ind for en mere regule-

ret krigsførelse, og der blev fastsat konventioner for bl.a. våbenbrug og behandling af krigsfanger. Våbnenes hastige udvikling og den store oprustning, der fandt sted i årtierne op til 1. verdenskrig, førte til vedtagelsen af den fjerde Haag-konvention, der også blev kaldt Landkrigsreglementet.⁷⁰ I artikel 27 fastslås der, at »[...] *all necessary steps must be taken to spare, as far as possible, [...], historic monuments, [...], provided they are not being used at the time for military purposes.*« Kronborg kan defineres som et historisk monument og må derfor høre under denne artikel. Det interessante er forbeholdet at et historisk monument kun er beskyttet, hvis det ikke benyttes til militære formål. Selve slottet blev ikke længere benyttet til militære formål, da soldaterne flyttede ud inden den store restaurering fra 1924-38, men under 100 m fra slottet lå kasernens bygninger. En eventuel angriber ville altså være i sin gode ret ifølge Landkrigsreglementet til at angribe kasernen uden om slottet, men ikke selve slottet. Hvis man tager datidens våbens nøjagtighed i betragtning, ville det i praksis ikke have den store betydning. Et luftangreb udført fra selv lav højde ville næppe kunne nøjes med kun at ramme selve kasernen. Det er der flere eksempler på, bl.a. ved angrebet på Århus Universitet den 31. oktober 1944. Her bombede allierede fly to rækker kollegiehuse, der blev brugt af bl.a. Gestapo, og på trods af, at det var et bombetogt i lav højde om dagen, ramte adskillige bomber ved siden af. Både universitets nye og gamle hovedbygning, der lå henholdsvis ca. 50 m og ca. 150 m fra målet, blev truffet flere gange.⁷¹ En af piloterne

fortalte endda, at han havde set en af bomberne ramme ned i en bygning, for derefter at komme flyvende op derfra igen, passere over en lavtgående flyvemaskine, for så endelig at falde ned i bygningen igen.

Under et andet allieret angreb på dansk territorium, nemlig angrebet på B&W Diesel den 27. januar 1943, var bomberne endnu mere upræcise. Bomberne faldt omkring kl. 17.10, dvs. i det sidste tusmørke, der var dog faldet meget sne, der må have lyst noget op. På trods af, at bombningen blev foretaget af en eliteenhed specialiseret i dagtogter, faldt bomberne over en strækning på en kilometer og ramte bl.a. flere beboelsejendomme.⁷²

Man kan altså konkludere, at ved større bombeangreb er der en ikke ubetydelig mængde fejlbombninger, og at ved et eventuelt angreb mod den tyske garnison ved Kronborg ville slottet sandsynligvis også have taget skade.

Danske, tyske og engelske interesser

Et interessant spørgsmål er, om der fra dansk side inden krigen var opstillet antiluftskyts ved kasernen, eller om der var planer om det? Det er ikke let at svare på, hverken de danske eller tyske kilder melder om, at der allerede var noget, men man må forestille sig, at havde kasernen allerede været udstyret med antiluftskyts ville dette i nogen grad været udnyttet af tyskerne. Hvorvidt der har været planer om det, nævner kilderne heller ikke noget om, men da det var en stærkt reduceret garnison, der holdt til på Kronborg, har det næppe været højt prioriteret. Rent krigsretsligt er spørgsmålet om, hvorvidt der var

antiluftskyts eller ej inden besættelsen, da heller ikke vigtigt. Sålænge der fandtes en kaserne og en officersskole var området omkring slottet et legitimt mål. Til gengæld er det relevant at diskutere, hvorvidt Kronborg blev mere tiltrækkende eller afskrækkende som mål ved opstillingen af antiluftskyts fra tysk side. Det åbenlyse svar er, at det ville afskrække en eventuel angriber fra luften, da tabene blandt bombeflyerne ville være større på grund af skytset. Mod dette taler det tidligere citerede udsagn fra den danske forbindelsesofficer, der ikke mente, at det opstillede skyts ville være i stand til at ramme, men det er muligt, at han talte om overflyvende fly og ikke angribende. Overflyvende fly ville sandsynligvis flyve i meget større højde end angribende, jævnfør angrebet på Århus Universitet, der foregik i lav højde. Selve opstillingen af antiluftskyts er i sig selv en grund til at interesse sig mere for et sted rent strategisk, for man opsætter naturligvis ikke skyts og indkvarterer en besætning, hvis ikke der er noget af værdi at beskytte, eller det ikke er et centralt sted, hvor man vil hindre overflyvning. Bare det faktum, at der blev opstillet skyts, burde altså have givet anledning til interesse fra allieret side, formodet at de opdagede skytset. Det er meget sandsynligt, da der fandt mange overflyvninger sted, f.eks. var der 28 flyvninger fra Storbritannien til Sverige i august 1943,⁷³ hvoraf en del burde have været inden for skud- og synsvidde af skytset på Kronborg. Hvorvidt, der rent faktisk er blevet skudt med kanonerne, melder kilderne intet om. Mange tyske kilder blev ødelagt af tyskerne selv henimod krigens

slutning, og det kan man forestille sig også var tilfældet her. Havde kanonerne skudt ofte, må man gå ud fra, at det havde sat sig spor i f.eks. de danske erindringer, der foreligger.

Et andet eksempel, der viser betydningen af en eventuel afskrækkelse eller tiltrækkel- se, er, at straks ved 2. verdenskrigs udbrud i september 1939 blev de gamle kanoner på Kronborgs volde flyttet væk for ikke at virke truende over for forbigående flyve- maskiner og skibe⁷⁴.

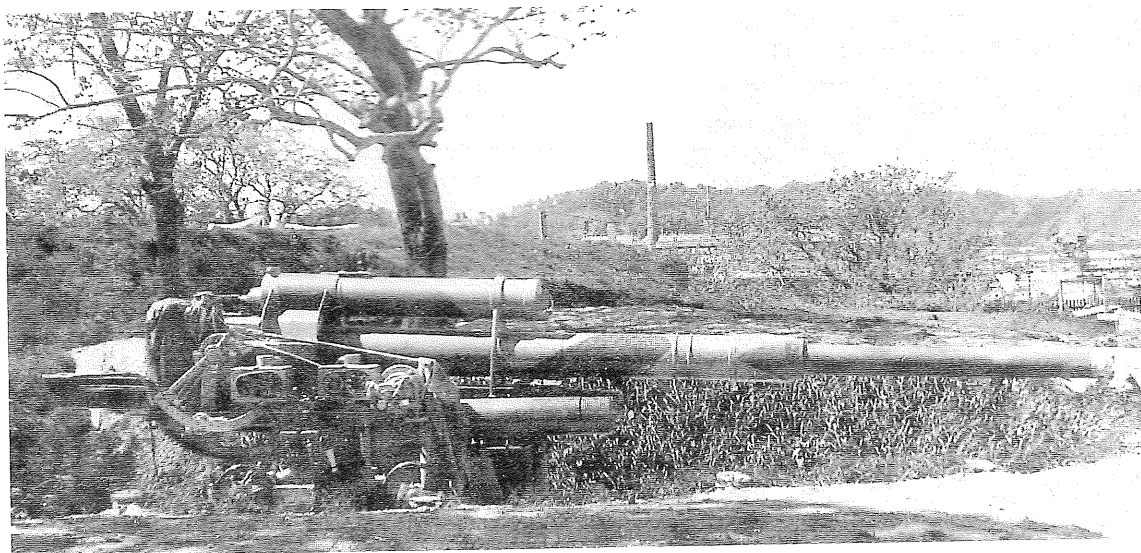
Både den tyske og den britiske offentlig- hed var i nogen grad bekendt med slottet. Umiddelbart før krigen havde Kronborg været genstand for opmærksomhed fra tysk og britisk side, nemlig da der fra 1937 første gang blev opført Hamlet i slotsgården. Den første opsætning var britisk, men næste år blev der af udenrigspolitiske årsager valgt en tysk opsætning, og selveste Göring kom på besøg for at overvære fore- stillingen. Begge års forestillinger var me- get omtalt i samtiden, både i Danmark og i de respektive landes aviser, også på grund af den politiske magtkamp om, hvilke lan- de der skulle opføre stykket.

At slottet var kendt i Tyskland, kan man bl.a. se i omtalen af Helsingør i en lille bog,⁷⁵ der blev uddelt til befalingsmænd i den tyske værnemagt lige inden besættel- sen. Heri er Kronborg nævnt sammen med en fyldig beskrivelse af Helsingør. Det nærliggende og også berømte Frederiks- borg Slot i Hillerød er til gengæld slet ikke nævnt.

Fra dansk side var man som nævnt bange for, at den tyske tilstedeværelse, og specielt de tyske kanoner på voldene, ville trække

allierede bombefly til og beskadige eller ødelægge slottet. På BBC kunne man angiveligt høre, at det havde været drøftet i det britiske parlament, hvorvidt man skulle bombe slottet eller ej.⁷⁶ Det er umiddelbart ikke til at genfinde i de trykte britiske par- lamentsdebatter. I september 1943 blev der i det britiske parlament til gengæld stillet et spørgsmål til The Secretary of State for Air om, hvor mange angreb der havde været mod danske industrielle mål. Da der blev svaret kun et, nemlig mod B&W, blev der spurgt, om der ikke burde gøres mere, da Danmark jo støttede den tyske krigsind- sats. Svaret fra The Secretary er at: »*Bombers are not few, but the targets are very many. [...] [the targets] are all carefully studied before prio- rities are decided upon.*«⁷⁷ Det kan tolkes såle- des, at de allieredes luftvåben allerede hav- de rigeligt at lave i selve Tyskland, og at der derfor ikke var ressourcer nok til at bombe mål hos Tysklands hjælpere. Derfor var industrielle mål i Danmark langt nede på prioriteringslisten, og det samme gælder sandsynligvis for sekundære militære instal- lationer som kasernen og antiluftskytset ved Kronborg.

Flere gange har det været drøftet i House of Commons, hvordan man skulle forholde sig specifikt til historiske mindesmærker ved krigshandlinger, og om hvorvidt der skulle tages specielle hensyn. Et britisk medlem af House of Commons spurgte i slutningen af 1944, om der forud for enhver operation ved fronten blev givet information til tropperne om eventuelle historiske værdifulde mindesmærker i om- rådet. Der blev svaret, at det forsøgte man at gøre i Italien, men i selve Tyskland var

Tysk camoufleret 88 mm luftværnskanon opstillet på den nordligste bastion på Kronborg. Kanonen var en af de mest effektive og fleksible typer under 2. verdenskrig, og kunne både anvendes som anti-luftskys og mod land- og sømål. (Helsingør Bymuseum)

German camouflaged 88 mm anti-aircraft gun positioned on the northernmost bastion at Kronborg. The gun was one of the most effective and flexible types during World War II, and it could be used both as an anti-aircraft weapon and against land and sea targets. (Elsinore City Museum)

dette for upraktisk.⁷⁸ Nogle måneder tidligere havde en admiral i House of Commons gjort sig til talsmand for det konventionsmæssige korrekte synspunkt, at hvis britiske soldater blev beskydt fra et gammelt kloster, ville han jævne det med jorden.⁷⁹ Noget specifikt om Kronborg ser det dog ikke ud til, at der er blevet drøftet, se dog forbeholdet i afsnittet om kilder.

Hvad kunne man tænke sig af grunde til at ville bombe slottet? Det mest åbenlyse er selvfølgelig på grund af tilstedeværelsen af de tyske tropper samt antiluftskytset, der kunne have været et problem ved mineud-

lægning i Øresund. Den britiske regerings politik inden for luftbombardementer var at ødelægge »[...] the enemy's capacity to make war, by bombing his war factories, means of transport and military stores wherever they may be found.«⁸⁰ I krigens første halvdel førte dette til angreb på især fabrikker og infrastruktur. Senere i krigen blev dette fortolket bredere, for hvis man bombede fabriksarbejderes boliger, kunne deres arbejdskraft kun udnyttes i ringere grad. Denne fortolkning blev ført endnu videre i terrorbombardementerne af de tyske storbyer i et forsøg på at knække moralen hos

befolkningen og derved sætte gang i et indre oprør mod det nazistiske herredømme og under alle omstændigheder svække arbejdsstyrken. Noget lignende kunne man måske forestille sig med Kronborg, at det kunne være brugt som symbol for at starte et dansk oprør mod den tyske besættelsesmagt. Det er ikke til at vide, for kilderne er tavse, hvad det angår. At Kronborg som symbol betød meget for datidens danskere, er tydeligt at se. Mange breve både til garnisonskommandanten og museumsdirektøren vidner om stor harme over »de fremmede«⁸¹, som tyskerne ofte kaldtes. I den illegale bog, *Der brænder en ild*, udgivet under besættelsen bruges Kronborg og besættelsen af slottet i et essay⁸² som baggrund for en allegori over de europæiske landes skæbne under Fru Germania, altså Tysklands herredømme. Først da Fru Germania gik tur langs Kronborgs bastioner ved Sundet, indså hun, at hele verden var hendes.

Det store spørgsmål om, hvorvidt den tyske tilstedeværelse på Kronborg fandt sted for at ligge i læ af slottets historiske værdi, lader sig ikke besvare absolut entydigt. Slottets position ved den strategisk yderst vigtige indsejling til Øresund og Østersøen samt det faktum, at der allerede var en militær garnison, gjorde det til et åbenlyst militært mål at besætte. Hvis man også retter blikket lidt længere ud og ser på øvrige steder af militær værdi i den umiddelbare nærhed, fremstår Kronborg som et fornuftigt mål for en besættelse. Først og fremmest lå Helsingør Skibsværft lige uden for slottets volde, og værftet var under det meste af besættelsen af stor gavn for vær-

nemagten. Dernæst kom Helsingør havn, som var en god havn af stor strategisk værdi, og der blev da også hurtigt stationeret både motortorpedobåde og ubåde der. Havnen og værftets nærhed af slottet gjorde, at det samme antiluftskyts let kunne beskytte både disse samt den militære forlægning. Eksistensen af en veludbygget dansk kaserne på stedet med både korneskole, nærliggende øvelsesterræn og glimrende forsvarsmuligheder gjorde det naturligvis endnu mere tiltrækkende at besætte. På trods af Kronborg fæstnings høje alder var den stadig let at forsvare over for f.eks. guerillaangreb fra landjorden. Det afgrænsede område, der udgør Kronborg, er også let at lukke af for offentligheden, og det var derfor også velegnet til kanonstillinger til antiluftskyts, som kunne placeres der med minimal risiko for sabotage.

Med hensyn til det krigsretslike er der ingen problemer. Kasernen omkring slottet var i brug af danske styrker ved udbruddet af 2. verdenskrig og var næppe blevet rømmet ved en større dansk deltagelse i selve krigen, end tilfældet var. Siden indførelsen af Landkregsreglementet i 1907 var man fra dansk side ansvarlig for, at Kronborg, eller i hvert fald området umiddelbart udenfor, var et legitimt militært mål. Indtil 1922 boede soldaterne endda inde på selve slottet. Man kan derfor ikke efter min mening gå ud fra, at tyskerne udelukkende kom til Kronborg for at ligge i dække af slottets værdi som historisk monument. Om denne værdi har haft en indflydelse, på den tyske beslutning om at komme til slottet, er ikke til at vide, men det er svært at forestille sig, at der ikke er

blevet tænkt over det, siden Kronborg var kendt i forvejen, på grund af bl.a. Hamletforestillingerne før krigen og den tyske håndbog til befalingsmænd. Placeringen af antiluftskytset tæt på slottet kan udmærket forklares ved praktiske hensyn, såsom nærhed ved belægningsen, sikringen mod sabotage og angreb af guerillatropper, hvad enten det var danske eller allierede. Man kan dog ikke helt afvise, at skytset blev sat så tæt på slottet for at ligge i læ af det, men jeg mener ikke, det var af stor betydning.

Fra britisk side virker det som om, der er en splittelse mellem civile og militære medlemmer af House of Commons, der skal tage stilling til historiske monumenters skæbne. De civile er meget opsatte på at bevare så meget som muligt, selv om det måske ville koste større militære midler, mens man fra militær side sætter soldaternes liv forrest i overensstemmelse med Haagkonventionen. Det ser dog ud til, at det britiske luftvåben havde så rigeligt med mål, at et sekundært militært mål, oven i købet i et besat og senere allieret land, og beliggende tæt ved et vigtigt historisk mindesmærke, ikke stod øverst på listen over bombemål.

Konklusion

Besættelsen af Kronborg må siges at være foregået meget fredeligt. Sammenlignet med den forrige besættelse af slottet af svenskerne i 1658 var situationen en helt anden. Tyskerne blev fredeligt indkvarteret på et nærliggende vandrehjem den 9. april,

og de danske og tyske enheder boede side om side på kasernen i besættelsens første år. Sammenlignet med verden udenfor virker problemer som et overbelastet elnet, fordi tyske tropper gerne ville høre radio og faldende besøgstal på Handels- og Søfartsmuseet som meget små ting. Alligevel har det naturligvis grebet stort ind i de berørtes hverdag. Hvad ikke altid fremgår helt tydeligt af kilderne er angsten for, hvordan det skulle ende, og om det smukke slot kom til at lide overlast. Som den danske forbindelsesofficer skulle have sagt til den tyske kommandant under et skænderi: »Hvad deres krig ragede os?«⁸³ Idéen i samtiden om, at tyskerne var kommet til slottet blot for at udnytte dets historiske værdi til at gemme sig bag, må også have givet anledning til bekymring. Beskyldningen ser dog ikke ud til at holde, for der var som nævnt mange andre grunde til netop at vælge at besætte Kronborg bl.a. den strategisk vigtige havn, skibsværftet der producerede til den tyske flåde, færgeruten og ikke mindst indsejlingen til Øresund og Østersøen. Man kan dog ikke afvise, at Kronborgs historiske værdi har spillet en rolle på den ene eller den anden måde. Muligvis har enkelte i værnemagten glædet sig over, at antiluftskytset stod bedre beskyttet i ly af slottet, medens andre har tænkt som den tyske kommandant i den sidste del af besættelsen, der nærmest sørgmodigt udtrykker, at han alt for godt kender til ødelæggelsen af uvurderlige mindesmærker.

Litteratur og kilder

Litteratur

Der findes som sagt ingen samlet fremstilling over Kronborgs nyeste historie, men slottets ældre historie er meget velbeskrevet. Det er tydeligt, at interessen har samlet sig om Kronborg som kongebolig, og ikke som kaserne, måske af hensyn til turisterne og deres idylliske og fejlagtige fremstilling af slottet som Hamlets bolig, som ifølge slottets ansatte findes hos mange besøgende. To meget læste bøger om Kronborgs historie, *Kronborg*⁸⁴ og *Hamlet's Castle and Shakespeare's Elsinore*⁸⁵, går kun tidsmæssigt op til henholdsvis 1930 og 1857.

I Årbog for Helsingør Kommunes museer, som tidligere hed Helsingør Bymuseums årbog, findes flere artikler om *Helsingør under besættelsen* inklusive oplysninger om slottet under besættelsen. I Helsingør Bymuseums arkiv findes der ifølge deres registrering et skrift under besættelsen af Henrik Bengtsen, men det findes desværre ikke i arkivkassen.

Historikeren Henrik Bengtsen har i sit speciale, der senere udkom som artikel i Helsingør Bymuseums årbog, beskæftiget sig med modstandsbevægelsen i Helsingør, og kommer der også kort ind på tyskernes besættelse af Kronborg. Lone Hvass fra Helsingør Bymuseum kommer kort ind på emnet⁸⁶, men ellers er der kun skrevet enkelte erindringer, der kort berører emnet. Her skal specielt bemærkes, at Axel Mygind, den danske forbindelsesofficer på Kronborg har skrevet erindringer, som kun er udgivet på internettet.⁸⁷

Af mere generelle værker skal nævnes *Gads leksikon om dansk besættelsestid 1940-1945*, der er en glimrende oversigt over perioden som helhed i Danmark. Tobindsværket *Vestallierede luftangreb i Danmark under 2. verdenskrig* er en grundig og komplet gennemgang af både luftangrebene i Danmark og den strategi og politik, der lå bag.

Kilder

På grund af den manglende oversigt har det været nødvendigt at benytte store mængder kilder for at kunne sammenstykke Kronborgs historie under besættelsen.

I Forsvarets arkiver, der befinder sig på Rigsarkivet, findes arkivalier fra Helsingørs garnisonskommandant, der holdt til på Kronborg. Her er bevaret en dagbog over krigens første år skrevet af garnisonskommandanten eller en fra hans stab, det fremgår ikke præcist af dagbogen, og her er ind- og udgående post bevaret. Det giver et detaljeret billede af den daglige omgang med tyskerne, og hvilke krav der blev rejst fra begge sider.

I Handels- og Søfartsmuseets årbøger, der begyndte at udkomme i 1942, findes årsberetninger, der fortæller om museets drift og foranstaltninger foretaget af værnemagten. Især i beretningen udgivet umiddelbart efter besættelsen gives en glimrende oversigt. Beretningerne for de foregående år er trykt i små hæfter, men 1940/41 er desværre blevet væk. På museets arkiv befinder den ind- og udgående korrespondance fra museets oprettelse i 1915 til i dag sig. På grund af dets omfang (ca. 300-1000 sider pr. år, for det meste håndskrevet) og mangel på registreringer er det et stort arbejde at sætte sig ind i. Jeg har derfor udvalgt 1940 for at belyse besættelsens begyndelse og 1945 for at finde kilder til besættelsens ophør og også for at finde samlede beretninger om besættelsens forløb skrevet umiddelbart efter. Endelig har jeg også været korrespondancen fra 1941 igennem på grund af den manglende årsberetning.

Slotsforvaltningens arkiv fra besættelsen er afleveret til Rigsarkivet fra Slots- og Ejendomsstyrelsen i februar 2001, men er desværre ikke blevet registreret endnu, og det er derfor ikke muligt at bruge dette materiale. Noget materiale fra Slotsforvaltningen kan dog findes i brevarkiverne fra garnisonskommandanten og museet.

Jeg har valgt at se bort fra kildemateriale for Kor-

net- og Løjtnantsskolen, da den flyttede til Næstved kun få dage efter besættelsen.

Ligeledes på Rigsarkivet ligger adskillige tyske kilder til den danske besættelsestidshistorie. Af særlig interesse for denne artikel har været indberetningerne fra det tyske gesandtskab i Danmark til det tyske udenrigsministerium, Auswärtiges Amt. Desuden findes *Kriegstagesbuch des Admiral Dänemark*, hvilket er en detaljeret beskrivelse af observationer relevante for den tyske øverstkommanderende for marinen i Danmark.

Der findes en mængde billedmateriale til at belyse situationen på Kronborg. Tyske propaganda-fotos er af den bedste kvalitet om end af en meget glorificerende natur. Af illegale fotos skal især nævnes en lille serie billeder taget af Handels- og Søfartsmuseets kustode. De er taget i skjul under arbejdet på museet og senere doneret til museets billedsamling.

Kilder til den allierede og især britiske side af Kronborgs historie findes der ganske lidt af i Rigsarkivets britiske danicasamling. Jeg har derfor benyttet mig af *Parliamentary Debates* fra Folketingets bibliotek. Disse er en komplet oversigt over alle debatter i det britiske parlaments to kamre, House of Commons og House of Lords. Det er et stort materiale, i alt 74 bind fra 1940-45, men der findes heldigvis adskillige bind udelukkende med indekser. Her har jeg brugt følgende søgeord: *Air force, air ministry, air raids, Danish, Denmark, historical, Kronborg og war*. Mange parlamentsspørgsmål er indekseret under de enkelte parlamentsmedlemmer, men det var ikke muligt inden for rammerne af denne artikel at gennemse disse for at finde relevante kilder. Af samme grund har jeg valgt at se bort fra øvrigt allieret kildemateriale, der måtte findes om emnet, idet jeg heller ikke forestiller mig, at der måtte være meget af betydning.

Kildeliste

Forsvarets arkiver på Rigsarkivet

- GKH Udg. Skr. 1940-1950, pakke nr. 3
- GK Helsingør, Indgaaende Skrivelser, 1926-1945
- GK Helsingør Varia 1877-1943, pakke nr. 1: Dagbog for garnisonskommandantskabet i Helsingør fra 08 APR 1940 til 09 NOV 1942

Tysk danica fra Rigsarkivet

- AUSW. AMT, 450, Washington dokum. II-6-7, Indb. om den tyske propaganda i Danmark 1940-42, Div. korr. vedr. den tyske hær i Danmark 1940-45, herunder *Militärgeographische Angaben über Dänemark*, Generalstab des Heeres, Berlin 1940
- Auswärtiges amt, pakke 449, Washington dokumenter
- Håndskriftsamlingen XVI., Danica 203, Militärarchiv Freiburg, Læg nr. 258-260, pk. nr. 21

Britisk danica fra Rigsarkivet

- Håndskriftsamlingen XVI Danicaarkiv nr. 600, Public Record Office London, pk. nr. 18, læg 3: Appendix C: Data for air targets jan-apr 1945
- Håndskriftsamlingen XVI Danicaarkiv nr. 600, Public Record Office London, pk. nr. 5, læg 1: Parliamentary question, 22. sep. 1943

Britiske Parliamentary Debates fra Folketingets Bibliotek

House of Commons

- Vol. 378, spalter 667-668 og 680
- Vol. 379, spalter 922-923
- Vol. 380, spalter 1673-1674
- Vol. 383, spalte 1949
- Vol. 392, spalter 182-183
- Vol. 391, spalte 2307
- Vol. 386, spalte 234
- Vol. 397, spalter 1306-1307
- Vol. 406, spalter 1761-1762

Arkivalier fra Handels- og Søfartsmuseet

- Pakke 43-775/40, korrespondance fra 1940
- Pakke 756d -1104/41, korrespondance fra 1941

- Pakkerne 1-100/45 og 101-300/45, korrespondance fra 1945
- Gæstebog 1930-93
- Handels- og Søfartsmuseets årbøger fra 1942-49, alle redigeret af Knud Klem
- *Beretning for Regnskabsaaret 1939-40*, Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, Helsingør, 1940

Billeder fra Handels- og Søfartsmuseets billedarkiv

- Fotografier fra 1944, taget af kustode Eckhausen, Handels- og Søfartsmuseet, alle fra kategorien: Museer og samlinger – Kronborg Slot – Fotos
- S.R. nr. 844:49: Tysk luftværnsbatteri
 - S.R. nr. 841:49: Flagbastionen
 - S.R. nr. 843:49: Signalstation

Erindringer

- Mygind, Axel: *Erindringer fra Besættelsen*, <http://bjoerna.dk/Besaettelsen/Oberst%20Mygind/index.htm>, Forlaget BA, <http://bjoerna.dk/>, 2003
- Wickholm, Lennart: *Rastløse erindringer*, Helsingør 1996

Litteraturliste

- Abel, Kjeld: »Fru Germania på Kronborg« in Orla Lundbo (red.): *Dansk Nutidsdigtning*, København 1973
- Amby, Per: *De vovede Livet – Øjebliksbilleder fra besættelsestiden 1940-45*, u.u., 1981
- Andersen, Jens: »Det tyske forsvar af Øresund«, in *Helsingør Kommunes Museer - Årbog 2000*, Helsingør 2001,
- Bengtsen, Henrik A.(red.): »Hverdag – Modstand – Befrielse, Frederiksborg Amt 1940-45«, in *Fra Frederiksborg Amt – Årbog 1985*, Hillerød 1985
- Bengtsen, Henrik A.: »Modstandsbevægelsen i Helsingør 1940-1945«, in *Helsingør Kommunes Museer Årbog 1981*, Helsingør u.å.
- Best, Werner: *Den tyske politik i Danmark i de sidste 2 1/2 år af besættelsestiden*, u.u. 1981
- Christensen, Arne Bonvig: *Invasion i Danmark?*, Odense 1976

- *Den Danske Kamp - i billeder og ord*, Odense 1945
- Dethlefsen, Henrik: *De illegale søverigeruter 1943-45 – Studier i den maritime modstands historie*, Odense 1993
- Drostrup, Ole: *Den hæmmede kriger – Et portræt af general von Hanneken*, Odense 1997
- Feilberg, Kjeld: »De flygtede – til kamp«, in *Årsskrift for Frihedsmuseets venner 1981*, København 1980
- French, David: *The British Way in Warfare 1688-2000*, London 1990
- Hohnen, David: *Hamlet's Castle and Shakespeare's Elsinore*, København 2001
- Hillingsø, K. G. H.: »Øresunds strategiske rolle i historisk perspektiv – set fra en dansk synsvinkel 1920-2000«, in Johan Engström og Ole L. Frantzen (red.): *Øresunds strategiske rolle i et historisk perspektiv*, Lund 1998
- Hvass, Lone: *Bastionernes Helsingør*, Helsingør, 1997
- Kirchhoff, Hans; Lauridsen John T. og Trommer, Aage (red): *Gads leksikon om dansk besættelsestid 1940-1945*, København 2002
- Kjeldbæk, Esben: *Sabotageorganisationen BOPA 1942-1945*, 1997
- Kreth, Rasmus og Mogensen, Michael: *Flugten til Sverige - aktionen mod de danske jøder oktober 1943*, København 1995
- Kristensen, Henrik Skov; Claus Kofoed og Frank Weber: *Vestallierede luftangreb i Danmark under 2. verdenskrig*, bind 1-2, 1988
- Langberg, Harald: *Kronborg*, København 1979
- *Laws of War : Laws and Customs of War on Land (Hague IV)*, <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/lawofwar/hague04.htm>
- Lybeck, Otto: *Øresund i Nordens historia – en marinpolitisk studie*, Malmö 1943
- Mikkelsen, Birger: *Helsingør forvandler sig*, Helsingør 1979
- Mikkelsen, Birger: *Kong Peder – En biografi af Peder Christensen, borgmester i Helsingør 1919-46*, Helsingør 1991
- Mikkelsen, Birger: *Kronborg*, Helsingør 2001
- Norberg, Erik: »Östersjön och dess inlopp vid de båda världskrigens slut«, in Johan Engström, Ole L. Frantzen (red.): *Øresunds strategiske rolle i et historisk perspektiv*, Lund 1998

- Pedersen, Kaj Jeppesen: *Krigens love*, Nymindegab, 1990
- Pipes, Jason: Glossary of German Military Terms, <http://www.feldgrau.com/articles.php?ID=69#V>, 2003
- Weilbach, Frederik: *Kronborgs Restaurering og det gamle Krogen Slot*, Helsingør 1934
- Woldbye, Vibeke og Holst, Lars: *Kronborg Guide*, København 2001

Noter

- ¹ Vibeke Woldbye & Lars Holst: *Kronborg Guide*, København, 2001
- ² Harald Langberg: *Kronborg*, København, 1979
- ³ Harald Langberg: *Kronborgs bygningshistorie*, p. 7
- ⁴ K. G. H. Hillingsø: »Øresunds strategiske rolle i historisk perspektiv – set fra en dansk synsvinkel 1920-2000«, p. 169
- ⁵ Ibid, p. 172
- ⁶ Erik Norberg: »Östersjön och dess inlopp vid de båda världskrigens slut«, p. 153
- ⁷ *Dagbog for Kommandantskabet i Helsingør fra 08 apr 1940 til 09 nov 1942*
- ⁸ *Dagbog for Kommandantskabet i Helsingør fra 08 apr 1940 til 09 nov 1942*
- ⁹ Kjeld Feilberg: *De flygtede – til kamp*, p. 12
- ¹⁰ Ibid, p. 21
- ¹¹ *Handels- og Søfartsmuseet - Årbog 1946*, p. 181-182
- ¹² Brev fra garnisonkommandanten til Sjællandske Division, d. 7. juni 1940
- ¹³ H&S pakke 43-775/40: *Bestemmelser vedr. Luftværnsordningen paa Kronborg Slot*
- ¹⁴ H&S pakke 43-775/40, ark 634/40
- ¹⁵ Brev fra direktør Klem til slotsforvalter Johansen, d. 15. maj 1940
- ¹⁶ Brev fra direktør Klem til de landsdækkende aviser, Helsingør turistbureau og banegården d. 16. maj 1940
- ¹⁷ Handels- og Søfartsmuseets gæstebog, ca. 1930-1996
- ¹⁸ Brev fra Marinebefehlshaber Admiral Dänemark til direktør Klem d. 12. aug 1940
- ¹⁹ Brev fra garnisonkommandanten til Sjællandske Division d. 14. juni 1940
- ²⁰ Brev fra garnisonkommandanten til Hærens Bygningstjeneste d. 28. juni 1940
- ²¹ Brev fra garnisonkommandanten til Hærens Bygningstjeneste d. 28. august 1940
- ²² Billede fra »Hverdag – Modstand – Befrielse« in *Fra Frederiksborg Amt, Årbog 1985*, p. 9
- ²³ Billeder fra Handels- og Søfartsmuseets billedarkiv: Museer og samlinger – Kronborg Slot – Fotos, S.R. nr. 844:49 samt Museer og samlinger – Kronborg Slot – Fotos, S.R. nr. 841:49
- ²⁴ Brev fra garnisonkommandanten til Garnisonsälterste Helsingör Hauptmann Stephanson d. 20. marts 1941
- ²⁵ Axel Mygind: *Erindringer fra Besættelsen*, afsnit 4
- ²⁶ Brev fra garnisonkommandanten til Hærens Bygningstjeneste d. 29. september 1941
- ²⁷ Brev fra garnisonkommandanten til *Grænsevagten*, d. 24. juni 1940
- ²⁸ Brev fra garnisonkommandanten til generalstabens, d. 21. november 1940
- ²⁹ Kan ses gennem adskillige fortegnelser i de ind- og udgåede breve ved garnisonkommandantskabet
- ³⁰ Brev fra garnisonkommandanten til Hærens Bygningstjeneste, d. 4. november 1942
- ³¹ Jens Andersen: »*Det tyske forsvar af Øresund*«, p. 30-32
- ³² Lone Hvass: *Bastionernes Helsingør*, p. 37
- ³³ *Handels- og Søfartsmuseet - Årbog 1949*, p. 38
- ³⁴ Brev fra Major und Standortälterster [underskriften ulæselig] til Handels- og Søfartsmuseet d. 18. februar 1945, H&S pakke 1-100/45, ark 96/45
- ³⁵ *Handels- og Søfartsmuseet - Årbog 1949*, p. 38
- ³⁶ »Museets virksomhed juli-december 1944«, H&S pakke 1-100/45, ark 11/45
- ³⁷ Esben Kjeldbæk: *Sabotageorganisationen BOPA 1942-45*, p. 428
- ³⁸ Birger Mikkelsen: *Kong Peder – En biografi af Peder Christensen, borgmester i Helsingør 1919-46*, p. 240
- ³⁹ Best, Werner: *Den tyske politik i Danmark i de sidste 2 1/2 år af besættelsestiden*, p. 68
- ⁴⁰ Brev fra garnisonkommandanten til Sjællandske Division d. 7. juli 1945

- ⁴¹ Brev fra garnisonskommandanten til Krigsministeriet d. 14. maj 1945
- ⁴² Brev fra direktør Klem til departementschef Dalhoff, maj 1945
- ⁴³ Brev fra garnisonskommandanten til til Fa. Marstrands Eftf. d. 23. august 1945
- ⁴⁴ Brev fra garnisonskommandanten til Sjællandske Division d. 13. juli 1945.
- ⁴⁵ Brev fra garnisonskommandanten til Handels- og Søfartsmuseet d. 2. juni 1945
- ⁴⁶ Cellerne kan endnu ses under taget på Kornetskoln, der nu er administrationsbygning for Handels- og Søfartsmuseet. Der er ikke skrevet noget om disse celler, kun den mundtlige overlevering fortæller om dem. På en af cellernes trævæg har en dansk fange ridset sit navn og en lille tekst. Brættet med teksten kan nu ses på Helsingør Bymuseum.
- ⁴⁷ Brev til garnisonskommandanten fra Viggo Harslund d. 26/8 1945
- ⁴⁸ *Handels- og Søfartsmuseet - Årbog 1947*, p. 16
- ⁴⁹ *Handels- og Søfartsmuseet - Årbog 1946*, p. 182
- ⁵⁰ *Den Danske Kamp - i billeder og ord*, p. 337
- ⁵¹ Auswärtiges Amt, pakke 449, læg 1: 13352,1: Tätigkeitsbericht der Abteilung Ia für die Zeit vom 1.8.41 – 30.9.41
- ⁵² Axel Mygind: *Erindringer fra Besættelsen*, afsnit 4
- ⁵³ Axel Mygind: *Erindringer fra Besættelsen*, afsnit 4
- ⁵⁴ Brev fra garnisonskommandanten til Sjællandske Division om efterladte våben og ammunition, d. 13. juni 1945
- ⁵⁵ *Handels- og Søfartsmuseet - Årbog 1946*, p. 182
- ⁵⁶ *Militärgeographische Angaben über Dänemark*, p. 17, i Auswärtiges Amt, pakke 450
- ⁵⁷ Hans Kirchoff et al: *Gads leksikon om dansk besættelsestid 1940-1945*, p. 32-33
- ⁵⁸ Ole Drostrup: *Den hæmmede kriger – Et portræt af general von Hanneken*, p. 158
- ⁵⁹ Erik Norberg: *Östersjön och dess inlopp vid de båda världskrigens slut*, p. 163
- ⁶⁰ Hans Kirchoff et al: *Gads leksikon om dansk besættelsestid 1940-1945*, p. 36
- ⁶¹ Rasmus Kreth et al: *Flugten til Sverige*, p.116
- ⁶² Henrik Skov Kristensen et al: *Vestallierede luftangreb i Danmark under 2. verdenskrig*, bind 2, p. 668
- ⁶³ Rasmus Kreth et al: *Flugten til Sverige*, p. 67
- ⁶⁴ Hans Kirchoff et al: *Gads leksikon om dansk besættelsestid 1940-1945*, p. 322-323
- ⁶⁵ Lennart Wickholm: *Rastløse erindringer*, p. 53
- ⁶⁶ Henrik Skov Kristensen et al: *Vestallierede luftangreb i Danmark under 2. verdenskrig*, bind 1, p. 391
- ⁶⁷ *Ibid*, p. 393
- ⁶⁸ Henrik Skov Kristensen et al: *Vestallierede luftangreb i Danmark under 2. verdenskrig*, bind 2, p. 667
- ⁶⁹ »Hverdag – Modstand – Befrielse« in *Fra Frederiksborg Amt, Årbog 1985*, p. 36
- ⁷⁰ <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/lawofwar/hague04.htm>
- ⁷¹ Henrik Skov Kristensen et al: *Vestallierede luftangreb i Danmark under 2. verdenskrig*, bind 2, p. 446
- ⁷² *Ibid*, p. 337
- ⁷³ Kriegstagesbuch des Admiral Dänemark, Kommandierender Admiral: Viceadmiral Wurmbach, Begonnen: 16.8.1943, beendet: 31.8.1943, Militärarchiv Freiburg, pk. nr. 21, Læg nr. 258-260
- ⁷⁴ Indenrigsministeriets bygningsjournal 1939-40, p. 21
- ⁷⁵ *Militärgeographische Angaben über Dänemark*, Generalstab des Heeres, Berlin 1940
- ⁷⁶ *Handels- og Søfartsmuseet - Årbog 1949*, p. 38
- ⁷⁷ Håndskriftsamlingen XVI Danicaarkiv nr. 600, Public Record Office London, pk. nr. 5, læg 1: Parliamentary question, 22. sep. 1943
- ⁷⁸ *Parliamentary Debates*, vol. 406, 1761-2
- ⁷⁹ *Parliamentary Debates*, vol. 397, 1306-7
- ⁸⁰ *Parliamentary Debates*, vol. 379, 922-3
- ⁸¹ Brev til direktør Klem fra lektor Fussing d. 25. august 1941
- ⁸² Kjeld Abel: »Fru Germania på Kronborg«
- ⁸³ Axel Mygind: *Erindringer fra Besættelsen*, afsnit 4
- ⁸⁴ Birger Mikkelsen: *Kronborg*, Helsingør 2001
- ⁸⁵ David Hohnen: *Hamlet's Castle and Shakespeare's Elsinore*, København 2001
- ⁸⁶ Lone Hvass: *Bastionernes Helsingør*, p. 37-38
- ⁸⁷ Axel Mygind: *Erindringer fra Besættelsen*

The German Occupation of Kronborg 1940 - 45

Summary

During the German occupation of Denmark Kronborg was a barracks for the German armed forces, and the article is the first complete account of this part of the castle's history.

The article gives a detailed picture of the course of events, which appears to have been a lot less dramatic than the previous one – the Swedish occupation in 1658, which only lasted a short

time. After the occupation it was claimed that the German presence was determined by the protection that this national monument could provide against allied attack. The author examines this claim, and compares it with an analysis of Kronborg's military importance, the strategic role that the Sound played during World War II, as well as the risk of destroying the national monument.

